

NÓGRÁDI LAPOK ÉS HONTI HIRADÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI S KÖZGAZDÁSZATI HETILAP.

Előfizetési ár:

Égész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyed évre 1 frt 50 kr.
Helyi ár: 15 krajczár.

Előfizethetnél csopán a kiadónálban lehet B-Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadónálbanhoz intézendők.

A lap szellemi részére s a nyilatkozó vonatkozó minden közlemények a szerkesztőségbe küldendők.

Hirdetési díja: három hasábos petítor 5 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan eszköltszülnek.

Bélyeg minden beíratásnál 30 kr.

Wyllittér garmond sor: 20 kr.

Nógrádvármegye székhelye.

Mint e lapok legutóbbi számában foglalt felszólalásokból is kitűnik: a helyi és vidéki kedvezmények utáni sóvárgás megyénk székházát B-Gyarmatról Losoncra áttelepíteni vágyakozik, nem méltatva figyelmére azt, hogy ezen, több mint hatszázados jogszerű usos és birtoklás ellen megkísérelt tusakodás az egész vármegye, sőt az ősz-állam érdekeivel ellentétben áll.

B-Gyarmatot nem a véletlen, nem a hajdan nagyon is kis-község csekély számú lakosságának ambíciója tette Nógrádvármegye székhelyévé; hanem megette a XIII. században az ősi vármegyei szerkezetnek megalakításakor a helynek politikai tekintetben legalkalmasabb volta, és bizonyára oly elvek és szempontok irányadása mellett, mellyek a vármegyét alkotó elemek és az ősz-állam érdekének mérlegébe a legnagyobb súlyt vetették. Ezen állítvány mellett tanuskozik a történelem, melynek tanúságára hallgatni ép' oly hasznos az új-alkotásoknál, valamint a nemzet geniuszúra a reform törekvéseknél.

Nógrádvármegye, mely elsődleges helyhatósági szerkezetében már az 1108-dik év előtt constituálva volt; a XIII. század utolsó negyedétől, mondhatjuk 1273. év óta, midőn már a vármegyei rendszer fejlődésének második virágzását élte, hiteles oklevelek tanúsága szerint gyűléseit folyton-folyvást B-Gyarmat területén tartotta.

Nem e lapok, nem e cikk keretében való, hogy ezen állítványokat történettudományi hosszúságú idézetekkel támogassuk. Elég legyen felhozni, hogy 1339-ik évtől kezdve a XVI. század derekáig számtalan oklevelek bizonyítják Gyarmatnak vármegyei székhelyiségét. Sőt még nyomósabban szólnak e mellett azon oklevelek, melyek azt igazolják, hogy nemcsak e vármegye tartotta rendes közgyűléseit Gyarmaton, hanem, valahányszor szükség volt, mindannyiszor a szomszédos vármegyék valamelyikével együtt a XIV.—XV. században szokásos nádori gyűlések is Gyarmaton (és soha sem Losonczon, sem másutt) tartottak. Ennek bizonyítására nézve hivatkoztunk összes eddig kiadott nagyszámú okleveles gyűjteményeinkre, de rövidség okáért csak némelyeket említsünk meg.

Igy 1342-ben Garai Miklós nádor Nógrád és Heves vármegyék gyűlését tartotta B-Gyarmaton. (Fejér Cod. dipl. VIII. 7. 354. és Kovachich Form. Solenn. 6—7.)

Igy 1357. és 1359-ben Konth Miklós, 1360—1369-ben László nádor, 1373., 1388.—1391. Behek Imre nádor; 1412-ben Garai Miklós nádor, 1429-ben Palóczy Máté nádor Nógrád és Hont vármegyék nádori gyűléseit tartották B-Gyarmaton, ott tudniillik, hol a vármegyei municipium rendes székhelye volt. (Fejér cod. dipl. IX. 2. 624. — IX. 3. 104. és 121. — IX. 6. 151. — IX. 4. 206. — IX. 7. 337. — X. 5. 351. — X. 7. 120. — Gr. Zichy levéltár, n. muzeum. stb.)

És ezen vármegyei gyűlésezésnek Gyarmaton tartása szakadatlanul tartott tovább is Nógrád várának 1544. évben törökökhöz jutásáig, a nélkül, hogy ez ideig, sőt 1597. évig, arról, hogy Losonczon a vármegye gyűlést tartott volna, legkisebb hiteles adatot találhatnánk.

A török hódoltság idejében okozatszerűleg a helyhatósági viszonyok is megváltoztak, megzavarodtak. A vármegyét alkotó elem, a nemesség, felhúzódtott a még meg nem hódított területekre, és a municipális ügyek elintézésére oly helyen gyűlékezett össze, hol az ellenséges portyázásoktól biztonságban érezhette magát. Eleinte Gyarmat, Szécsény, Hollókő és Főlek várában, míg e várak magyar kézben maradtak, 1554. Sept. 4-én Főlek vára is elesvén, az oda 1°, állomásnyira-kekvő Losoncz bizonyára nem volt biztos hely gyűlések tartására, sőt lakossáinak

színe, java maga is sietett biztosabb helyre fel Besztercebányára, vagy legalább is Zólyomba menekülni. Igaz, hogy 1577-ig még magyar kézben volt Divény és Somoskő vára, de amannak a kapzsi Balassa nemzetség lévén ura, oda ennek csak megszorult bizalmas, csekély számú párthívei vágyakozhattak. Somoskőnek ura az akkori főispán güthi Országh Kristóf lévén, lehetséges, hogy ott az 1550—1577. évi időközben egy két gyűlést tartatott, csak hogy maga a főispán is biztosabbnak tartá Nyitra megyében Csejthe várában tartani lakását.

Az 1593. évi szerencsés hadjárat következtében Főlek és a szomszédos várak is visszakerülvén az ország birtokába, Főlek vára lön nemcsak Nógrád, de Heves és Pest vármegyéknek is gyűléstartási menedékhelyévé, és az maradt 1683-ig, midőn Főlek várát a törökkel szövetséget Tokoly Imre által a végső catastropha sújtotta. Ekkor égett ott el a megye levéltára is, a mi azt tanúsítja, hogy megyénknek a török uralom korában székhelyeül tekintetett, dacára annak, hogy ezen kilenczven évi időszakban, valamint Gács és Szécsény várában, különösen 1652—1654. években, ugy Losonczon is néha, mint Főlekhöz közel eső helyen tartattak megyei gyűlések, de ezek főleg azon oknál fogva tartattak Főlek vár területén kívül és túl, mivel a Főleken és környékén lakó nemességnek gyakorta, kíváltk pedig Főlek várában Wesselényi Ferencz nádorsága alatt a főleki vár alkaptányá, a német eredetű és érzésű Unger Mártonnal éles és sérelmes viszálykodása évekig, egészen Unger Márton haláláig tartott.

Szóval, Főlek vár eleste óta (1683.) nem volt a vármegyének állandó székhelye ismét nyolczven évig (1763.) Időnként — mint napjainkban a természetűdösök vándorolva, — helyi és magán érlekek sugallata szerint itt, ott, nemcsak Gács, Losoncz, Somoskő, Hollókő, hanem Sztrégova, Szakal, Ludány, Dolyán, Zello és más községekben az alispán vagy főjegyző lakóhelyén tartotta a megye magisztratális testülete gyűléseit, természetesen a nélkül, hogy ezen kényszerült állapot Gyarmatnak ősi jogát megingathatta volna. De az említetteknek kívül 1744. február 4-én Nógrádvármegyei tisztválasztó ülését Budakertén tartotta, a mit azért kell hangsúlyban feltüntetnem, mert ez oly mozzanat, melynek semmi magán érdekű okát nem ismerve, a vármegye székhelyének kérdésében, egyedül azon gravitacionalis súlypontnak tulajdonítható, mely mindig e megyének déli vagyis alsó részére esett.

Az eddig eléadottak után feltűnhetik az, hogy a török uralom megszüntével miért azonnal nem áthittatott vissza Gyarmatra a vármegye székháza? Ennek egyik legfőbb oka az volt, hogy midőn 1663-ban a török Szécsényt, Hollókőt, Drégely-Palánkot ismét elfoglalta, B-Gyarmatot is várával együtt annyira elpusztította, hogy az 1688. évi egyházi vizsgálat szavai szerint ott kő kövön nem maradt, tehát lakatlan pusztasággá lett. Továbbá, midőn azután 1690-ben Gyarmatnak akkori földes urai annak ujra megletelestését megkezdtek, a Balassa nemzetség egymás között oly villongásba tört ki, mely épen nem volt alkalmas arra, hogy a vármegye főlké egy székház építésére alkalmas szabad (curialis) telket szerezhesen. Végre tudnunk kell, hogy a főispán akkor gr. Forgách II. Ádám, egyszersmind Szécsényi és Gács ura volt. E körülményeket egybe vetve, megtaláljuk a választ arra, hogy ezen korszakban (1684—1696.) Nógrádvármegye gyűléseit miért nem Gyarmaton, hanem az akkori főispán birtokain Szécsényben, Losonczon, Gácsban tartotta. De valódi praetorialis ház (megyeház) akkor sehol sem létezett. A megye rabjai Gács várában őrizlettek. Az 1695. évi február 7-ki gyűléshöl utasította ugyan a vármegye alispánját, hogy börtönt Lo-

sonczon építesse, sőt az is elhatározottat, hogy a székház alkalmasabb helyen (in loco commodiori) építesse. De ez mind elmaradt. Nem sokára:

A XVIII. század elején kiűzött a kurucz világ, II. Rákóczi Ferencz ugynevezett fölkelése, mely a vármegye nemességének színe-javát a táborba hozotta, és a vármegye csak az oportunitásához alkalmazkodva, gyakorolhatta imitt amott helyhatósági életét, tarthatta gyűléseit, mindaddig, míg a hazában a forradalom és annak hosszan tartó utó-hullámszái végképen el nem simultak, mert minden politikai forrongásnak megvannak azon utóhatási tünetei, melyek bizonyos ideig tartó zsiabadt tespedésben nyilvánkoznak.

Vége azonban a belbélke visszatértenek nyugodtabb időszakában Mária Terézia uralkodása alatt Nógrádvármegye Rendeinél is új életre lobbant az állandó székház építésének eszméje, és pedig elsősorban azon jogosult tervvel, hogy az ismét Gyarmaton legyen. Elhatározták tehát 1754-ben a megyeház építését, mivel azonban Gyarmatra nézve az említett akadályok némelyike még fenn állott, és többi közt az is, hogy ott nagyobb számú katonaság állandóan kaszárnyáztott, a mi a szabad alkotmányosság gyakorlására nézve a Rendeket akkorban feszélyezte, a Gyarmattal határos Szügy községben vásároltak telket, és azon emeletes házakat építtetvén, 1763. év óta volt a vármegye gyűléseinek, törvény-székeinek és levéltárának, szóval az egész vármegyeinek székhelye egész 1790-ik évig, midőn sikerült a vármegyének B-Gyarmaton az államtól megvásárolt kaszárnyákból átalakított és kibővített épületekre mint székházába bejutnia.

Ezen, úgyszólván, ujra hazatelepedés után negyven és néhány évre, midőn már a régi épületek itt is nemcsak romlottaknak, de szűkeknek is bizonyultak, és így egy tágasb és eszinosabb, a kor szükségleteihez mért alakban és arányban emelendő székháznak építési terve foglalkoztatta e vármegye intező körét; fölébredt Losoncz városának verseny-vágya és megkísérlés az átköltöztetés érdekében a testvér-harcot, de az eredményre nem vezetett. Az akkori kitűnő alispán Tihanyi Ferencz erélye és buzgalma és a Rendei többségének részrehajlatlan és önzetlen közreműködése mellett, a nemesség önkéntes adakozása és az adózó nép hozzájárulásával felemelkedtek az épületek a „Köz-ügynek” érdekében oly derekasan és oly csinnal, hogy ritkítják párjukat e hazában és 1835. október 19-én ünnepélyes felavatással nyitak meg termei.

Ezen vázlatból kitűnik az, hogy B-Gyarmat városának azon joga, hogy Nógrádvármegyének székhelye legyen, hatszázados történelmi alapon áll. Kitűnik az, hogy azon tekintet, melyek hat század folyamában meg nem ingathatták azon föltételeket, melyeknek alapján az összes politikai érdekek B-Gyarmat székhelyisége mellett szólottak, most is épségben állanak. Kitűnik az, hogy B-Gyarmat hajdanai vára és praesidiuma a török világban épen azon szolgálatot tette Losoncznak, a mit tett ez ország egész nyugoteurópnak.

Valóban megütöztetést kell tehát, hogy keltessen Losoncz város rivalitásának azon merénylete, melyet a testvér-város ősi joga ellen megkísérleni nem szégyenkezik.

Örölkön szerencsésebb sorsának Losoncz városa, mely valamint régebben a hírhedt főleki Fulkus, úgy II. András király korától a Losonczy és Bánffy nemzetségek, majd a Forgáchok birtoka volt, hogy előbb kibontakozhatott feudális viszonyaiából, mint B-Gyarmat, mely 1246. óta a Balassák alatt nyögött, és csak a legutóbbi évek szabaditák fel az ősi urbéri viszonyok kötelékeiből.

Örölkön Losoncz városa azon előnyének, melylyekkel a sors culturalis és gazdasági te-

kintelben megáldotta s élvezze és gyarapítsa azokat. Valamint B.-Gyarmatnak, úgy bizonyára Losoncznak is meg van a maga missiója, melynek betöltésében keresheti jólétét és dicsőségét. Az elfoglaltság nem vonja kétségbe jogosult érdemeit. A történelmi végzet Losoncz város hivatását odafel északfelé szabta ki, ott kell neki helyét megállnia. B.-Gyarmatnak más a hivatása, és abban ott akadályozni vagy sérteni több a testvér elleni bűnmél.

Nagy Iván.

Válasz, a „Losoncz és Vidéke” székhelybontó cikkeire.

A „Losoncz és Vidéke” 15-ik számában oly cikkeket jelentek meg, melyek komolyan foglalkoznak a megyei székhelynek B.-Gyarmatról Losoncra leendő áthelyezése kérdésében.

Az április 8-ka, mint a címzett lap írja, ragyogó betűkkel lesz felírva Losoncz történetében. Mert e napon szavazott meg Losoncz város képviselő testülete 150,000 forint és 10 hold földet a székházra. E napot rózsaszínű színnel tünteti ki az ügyes cikkíró.

Április 28-án Losonczon a pártihelyi konferenciára gyűlnek össze, s meg meg sem volt választva a polgármester, máris arra hívtak fel a pártihelyet, hogy akik az április 28-iki értekezleten részt öhajtanak venni, jelentkezzenek a polgármesternél, aki kellemes kötelességének fogja tartani, hogy a jelentkezők elszállításáról gondoskodik.

Igy hát tudjuk honnan fúj a szél.

Valóságos áprilisi szelek!

Aztán jön egy memorandum, melyben szegény elhalt Pokorny Gusztáv uram bátyának szellemét kísértget. A szellem azonban a sírból is kikél és eget kél, jelen esetben egy helyett: székhelyet, — törvényszéket, pénzügyigazgatóságot. Majd rajón a honvédségre is a sor. A királyi tábla? — az csak idő kérdése! — „L’appetit vient en mangeant!”

A figyelmes olvasó mindjárt reájön, hogy ezen cikkeket rejtett alap hangja nem egyéb, mint Losoncz város ódos érdeke. — Ez szerintök most összeszik a közpő érdekeivel. Losoncz ódos érdeke tehát az követeli, hogy az ő kedvéért és érdekeért más városokat tönkre tegyünk, hogy a történelmi dolgokat felforgassuk, a hagyományokat összeromboljuk, a békét és nyugalmat feloldjuk, — szóval ezen nagy érdekeket oda dobjuk egy kis városka szemérmellen aspirációinak, mely elég szervénytelen meg azt is hangoztatni, hogy az ő helyzete és szellemi tevékenysége jogosultt teszi, azon aspirációra, hogy a megye székhelyévé lehessen. De ez meg semmi! — Hanem, hogy ő képe kicsinyben (ugyan hogy jutott eszébe ez a szó?) an országban liberális törekvéseinek.

Ennél azonban még jobb a memorandum! — „Ily jogos, sőt szükséges (no, ez lehet) eszköznek találjuk — ugymond — Nógrád vármegye székhelyének Losoncra leendő áthelyezését. Ezt követeli a nemzet, a vármegye és a város érdekeinek egész halmaza.”

Hogy mennyire jótalan ez az érvelés kényszer, azt Nagy Iván jeles történetünk, történelmi adatokkal lapunk első cikkeiben alaposan kifejti, de mi is visszatérünk reá, — hanem hogy a székhely, áthelyezését a nemzet és a vármegye kívánja, — ez csak afféle „losoncz-i nagymondás.”

Tehát a helyzet és a szellemi tevékenység — alapja a székhely átkövénésének.

— Lássuk a helyzetet.

— Losoncz Gömörmegye határán fekszik, Nógrád vármegye felső részében. Vannak községek, és ezen községek száma nagy, melyek 100 kilométernyi távolságra vannak tőle. — B. Gyarmat ellenben délről, keletről és északról 50—60 kilométernyi távlatra áll.

Ha a székhely Losoncra áttételek, dunamelléki községeink egytől egyig kiszakadnának a vármegyérből. Holott a mostani helyzet mellett szakadástól sőt sincs, s a vármegye ősi területe épségben fenntartott.

A mi a szellemi tevékenység illeti, ne higgye azt Losoncz, hogy csak ő van a világon, hogy csak ott van ébredés, másból pedig tepsedés.

B.-Gyarmat sem alszik. Ezen város is teljesíti missiókat, nagyobbakat, mint Losoncz.

Olyan nagyrassal szemben, mint amilyen a losoncz-i szellemi tevékenység mellett felhozhatók, kénytelenek vagyunk mi is a statisztika kiábrándító adataihoz fordulni. Elismérjük, hogy a főgymnasium sokat lendít Losonczon, bár többet lendítene; de a többi dolgokban a mostani helyzetben B.-Gyarmat minden tekintetben felül áll. A lakosság száma B.-Gyarmaton: 6581, Losonczon csak 5037. — B.-Gyarmat intelligenciája legalább is kétszer annyi — mint Losonczé. A b.-gyarmati kereskedelem sokkal élénkibb, mint a losoncz-i, hisz alig van Losonczon valamine való üzlet. A régi losoncz-i gymnasiumból kikerült losoncz-i iparosok még csak érnek valamit, de az újipartörvények hatása alatt felölt iparosok egy cseppet sem különbek a b.-gyarmati iparosoknál.

B.-Gyarmaton van három pénzüzet, melyek közül a b.-gyarmati takarékpénztár nagyobb forgalmat csinál egymaga, mint a losoncz-i két pénzüzet együttvére. A gőzmalom és posztógyár már nemis beszélni; nem költnek miniket azokhoz semmiféle szép emlékek.

Micsoda jögon és alapon igényli tehát Losoncz a székházát, mikor meg egy valamine való város háza sincsen!

De tudjuk már! — Fölvesz 150,000 ftos kölcsönt. Megint új kölcsönt! Hát nem elég az a sok százezer ftos kölcsön, melyet Losoncz város szegény polgársága nyög? Valóban lelkeslenség, hogy egy néhány ambíciósum ember nagy lelkesedéssel megszavaz a szegény pol-

gárság véres verejtékére olyan improduktív kölcsönöket, melyeknek jözon czéja nincs. Hiszen Losonczon ma már oly nagy meretkére van emelve a házak adója, hogy azt a szegény polgárság elviselni képtelen. Meg vagyunk győződve, hogy ha a közgyűlésre hozott székhelybontó bizottsági javaslat nem lett volna sültba téve (hiszen a L. és V.-ben sem olvastuk április 8-ka előtt), hanem az 1886. XXII. t. cz. 112 és 113 g-gai értelmében közzétetve volna, nem hisszük, hogy Losoncz város komoly férfai közül ezen felette nagy meglepettetés ellen föl nem szálltak volna. Különben meg ez a kölcsön törvényhatósági sanctiót is igényel.

A memorandum készítőinek azonban van magukhoz való eszök. Tudták ök azt jól, hogy a 150,000 ft nem elég a Losonczon felépítendő székház költségeire. „El kell tehát adni a b.-gyarmati székházat!”

A történelmi igazság kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy ezen székház felépítésért — „a közügyért” — Losoncz és a losoncz-i vidék semmit nem áldozott. A monumentális székház, melynek párja csak kevés van széles e hazában, az alsó vidék természetbeni közunkasából és az itteni urak (de ezek urak voltak ám!) közadakozásából és csak csekély megyei adóból került ki. A kegyelet meg is azt iratta az épületre, hogyhát: „Nógrád a közügyért!” Mily szép, mily nemes volt ezen áldozat! A világ azt hitte és azt hiszi, hogy ezt a székházat az egész vármegye építette, tehát hogy ahöz még Losoncz is hozzájárult.

Ezen, itteni hazafias áldozatokból létrejött nagy alkotást, melynek lettári értéke 405,000 ft, — a losoncz-i fiskális urak el akarják adni — börtönnök.

Még a vér is fellázad az emberben!

Oly nagy az ingerültség ezen szemérmellen és jogtalan merénylet ellen, hogy azt a komolyabb emberek alig képesek csillítani.

Elvárjuk tehát az intéző köröktől, hogy ezen merényletet csirájában el fogják fojtani. Mert meg lehet, amit ugyan nem hiszünk, hogy ma többségre kerekedik Losoncz, de holnap ismét többségben lesz B.-Gyarmat.

Örökös harcz lesz az, mely feloldja vármegyének lakosságának eddig élvezett békés nyugalmát, mely nyugalmi lehetővé tette, hogy honpolgári kötelességeinket megfelelhettünk. Mindenki méltán átkozni fogja azt a ferfit, aki ezen kérdést felvetette.

Losoncz tisztelt polgárságának pedig szívükből ajánljuk, hagyjon fel a nagyzási mániával, teljesítse azon kulturhivatást, melyre a dolgok természetes és rendes folyása által utalva van. Hány város van, melynek nincs megyei székháza, mégis virulnak és prosperálnak ezen városok — székház nélkül is.

Küldöttségi eljárás Szontagh Pál ö Excellentiájánál.

B.-Gyarmat város képviselőtestületének a vármegyeszékhely kérdésében kiküldött bizottsága nem habozott fontos megbízatásában gyorsan járni el, s mult szombaton április 12-én délután, az esős idő-dacára ö urí fogaton Horpácsra utazott, hogy vármegye egyik legtiszteltelebb veteránját s országos tekinélyű államférfiát: Szontagh Pál ö nagyméltóságot felkerje, miszerint álljon előre a pártnak, melyet ö oly jellemzőleg a történelmileg meggyökerezett megyei állapot pártjának nevezett.

A küldöttségben, melyet ügybuzgó városi főbírák Reményi Károly vezetett, résztvettek: Atinger László, Baintner Ottó, Bende Gyula, dr. Feledi Ferencz, Gazdik Lajos, főt. Holtovinszky Károly, Horváth Danó, Schultz Lajos, Sztranyavszky Géza és Vannay Ignác városi képviselő urak.

Midőn az öt koci berobogott a horpácsi csendes curia tagas udvarára s felhajtott a barátságos uri lak elé, csakhamar kinyílt a pítvar zárt ajtaja s házköztömbben barátságos arccal lépett elénk, — hogy lehető híven jellemezzük: a régi táblabírák haladasképes, szabadelvű classicus alakja, a feddhetlen ferfit: l’homme sans reproche Szontagh Pál; mellette pedig, szintén elénk sietve, az ö méltó híri barátja: tudós történetírunk, s a vármegye monografusa, egyszerűsége és ez nem utolsó érdem, Horpács község bírája: Nagy Iván.

Bekerülve ö exciáák igénytelen, de annál barátságosabb lakoszobájába, vezetünk meleghangú előadás-sal tolmácsolta küldetésünk czélját, s mert a Lapujtón e hó 8-án kelt és így a mi mozgalmunkat is megelégedt „Nyílt level” már biztos zálogát képezte az őz magyar dignitarius ezen megyei — sajnos, hogy most első rendűvé tett kérdésünk legmélyebb érdekföldes, bizalommal terjeszté elő a kérdést, hogy a losoncz-iak fellépése ellen sikra szálló párt einökségét ö nmlga elfogadni kegyeskedjék.

A válasz pedig, mit erre nyertünk, oly emelkedett szellemű, s történelmi és politikai meggyőző érvekben annyira gazdag volt, hogy szintén hibá, miszerint gyorsírói fejlegyzéssel meg nem örökíthetjük annak minden szavát.

Ö Excja mindenekelőtt megköszönte a feléje irányult bizalmat, s noha öhajította volna, miszerint ifjabb erőit kérjünk fel az elnöki nagyfeladástú tisztségre; de azon reményben, hogy az intéző többi parttagok által kellőleg támogatattatni fog, meghajolt a küldöttség öhajítása előtt.

Kijelenté, hogy ö — mint az igen természetes — e kérdéssel behatóan foglalkozik, s mert ismeri Balassa-Gyarmatnak a székhely iránti több mint feleztredéves:

hatszázados jogát, s mert Losoncz fellepését indokolatlannak tartja, s egyedül arra alkalmasnak, hogy politikai, társadalmi s részben hitfelekezeti harczot idézzon fel e vármegyében, ugyanazért szükséges — ugymond — lehetőleg elejét venni a czélra különben sem vezető izgalmak és surlódásoknak.

Történelmi visszapillantást tár ezután elénk azon 50—60 év előtti időköl, midőn a vármegyei székház a nép annyi verejtékével, s a nemesség önmegadózlatásával Balassa-Gyarmaton fölépült, s midőn szintén elkészrevelt küzdelmek folytak Losoncz és a régi jogai-ban megerősített Gyarmat között. Ma pedig ha felvetetük újból e székhely kérdése: a küzdelem még sokkal tágabb körű, sokkal adázabb lenne, mint volt akkoriban.

Ö egyébként nem hisz, hogy az úgynevezett losoncz-iak céljukat érjék, s e kérdés eldöntése nem is egyedül a vármegye nagyobb vagy kisebb pártjától függ: a kormányának a létező becses helyzetével, s a pénzügyi tekintetekkel számolni kell, ezek pedig egyáltalán megengedhetlennek tünnetik fel a losoncz-iak önző kívánsá-tának teljesítését, főleg midőn egyéb felhozott érveit is tarthatatlannak.

Bizik a megyebizottsági tagok higgadságában, a többségben, hogy elejét fogja venni a bajnak; de ép ezért ébredünk és tessünk kelet!

Többszöri hangos öljenek szakították félbe és kísérték ö nmlga államférfi, rögtönzött, magvas beszéd-jét; mely után barátságos megbeszélés következett a teendőknél, határozatba menven legott, hogy a Losonczon április 28-ra egybeírvott konferenciával szemben a mi pártunknak is megyei értekezletet kell tartani, s ez — hogy bizonytalanságban ne maradjon senki, B.-Gyarmatra mielőbb összehívandó.

Igy lón aztán az ellenértekezlet határidejéül ma-jus 2-ika megálapítva, de erről máshelyütt bővebben. Most pedig örvendjünk, jaj egész vármegye jóvállért, hogy Szontagh Pál ö excja az actio terére kilépett!

Gróf Zichy Ferencz főtárnokmester úr Balassa-Gyarmaton.

Mult hétfőn április hó 14-én a senior gróf úr ö nagyméltósága, mint előre jeleztük, városunk képviselő-testületét látogatásával tüntette ki.

Pont 10 órakor két fogat állott meg a nemzeti színű lobogóval feldíszített székház előtt s ö excja a városi rendőrtanácsos által a kapuban tiszteletteljes ödvözlötelve, — jószágainak igazgatója dr. Steimmeyer Janos úr és a senioratusi uradalom felügyelője Galgóczy Bela úr kíséretében először is a város birájahoz sietett.

Aki ismeri e derék főurat, jól tudja, hogy ö mindenek inkább, csak a sok ceremóniának nem barátja. In medias res ment tehát csakhamar a bírósá, s kiejelentvén, hogy a tagosítás befejezte folytán akutta vált több kérdés, s a városi előjárásnak legutóbb két ögyben hozza intézett kérvényére kíván — az értesülé-s szerint egybeírvott képviselőtestület és előjárósági tagok előtt szóbeli kijelentéseket tenni, miket magára nézve kötelezőnek ismer, a város pedig Ö Excja udvarias kifejezése szerint, teljes tudomásul vesyen.

Mintegy félórát folyt a beszélgetés a senior gróf úr és a városbíró, továbbá néhány tekintélyes polgar között, kiket a bíró úr ö excjának bemutatott; majd az izlésel elrendezett nagyerembe lépett be, mely ekkor már telve volt képviselőtestületi és előjárósági tagok és érdeklődő városi polgarokkal. Kellemes hatást látszott ö nagyméltóságra gyakorolni, midőn a legeminebb helyen, babérkoszorúval díszítve megpillantá csak a multbelén letelezett arczképét.

Általános figyelem mellett és nagy hatással ödvözlé ezután városunk birája a kegyes senior gróf urát s átnyújtá neki az utolsó közgyűlés jegyzőkönyvi hivatalos kiadványát, rámutatván röviden az indokokra, mik a képviselőtestületet homagialis határozata hozatalában vezették, s élte ö excellentiáját, mint Balassa-Gyarmatnak az új korban legodaadabb jóakaróját és legnagyobb jótörőjét.

A jelenlévők lelkes öjenezési után ö excja kezdett beszélni, s mert — ugymond — kissé hosszabb lesz, kérte a jelenlévőket, hogy öre hallgassák meg.

Köszönetet mondott a város jó kívánságait és hálás érzelmeinek ujabbban is nyilvánított kifejezéséért. Részletesen értesült, ugymond, az alispán úrtól mind-azokról, mik az utolsó közgyűlésen csekély személyére vonatkozólag történtek s jól esik az öhajított korában tapasztalnia, hogy az emberi érgés legmegmehibbke: a balas-érző oly melegen dobog Balassa-Gyarmat polgarjai kebelében; és egyébként amellett, hogy szép vonás, vala-mint egységek, úgy a közönségeknek sem válnak soha kárára.

Ezután rátért ö excja azon actualis kérdésekre, melyek immár a tagosítási per teljes befejezte folytán legközelebb megoldandók lesznek. Első ezek között a vármegyevel általa lelett alapítólevel szerint, a velt censu-alisták, mint urbereknek declarált szellemek háztelkei és legelői után nyerendő állami kárpótás számszerűleg is kitüntetett 12 évi kamata, melyeket ö excja a kifizetés után a többször említett városi négy czélra-azon-nal folyósítani kegyesen megígért.

De az uradalmi pénztár által haladéktalanul kifizetett azon összegeket is, melyek egyes censu-alisták által időközben e czimen, igazolhatóság bebiztosított, s mert nem követelhető, hogy az illetők nyugtáikat érte-zedeken át megöznölk legyen, azokról tör és egyéb esély is megosztható öket, ugyanazért az uradalom meghe-vo

Folytatása a mellékletben.

sázmítélének adatai a segítségül fog adni az igazságra; a senki által nem reklamált vagy teljesen igazolhatlan összegeket pedig a városi pénztárba fogja ő excaja a senior a csaláti részéről letenni, mert ugymond ily pénzre nincs szükség a családnak.

Es elkészített ideje annak is, hogy azon 11 és fel hold szántóföld, mely a honved laktanya és a temető között terül el, s mely a tagosításiper ítélet szerint a volt uraságnak adatott ugyan ki, de azon világos meghatározással, miszerint ezen terület beépítés céljából, helyes terv mellett egyeseknek s méltányos arban valóandó el: ő akként kíván intézkedni, hogy a tervezetnél figyelembe vétesek, úgy az utcák szélessége, mint egyebekre nevezve is, például a telkek nagyságára továbbá a fizetési feltételekre nevezve a város elhatlása és véleménye. Így lesz az esetleges nyereséskedveknél is legjobban eleje vehető. A beosztási tervet pedig ő excaja urad, mérnöke által sürgősen elkészített.

A katonai út jöler tárgyában, mely iránt az előjáróság szintén kényeztetett a sen. családnál, akként vél észszerűen intézkedni, hogy az öltöves és hatvanas éveken fölül már használt uradalmai területet e célra díjtalanul újból átengedi.

Ennyi kegyes és ádvós intézkedésnek adott ő nagyvonalúsága hangot ezen egyszeri megjelensénel is; azaz hogy még sokkal többet tön, mert mindjárt előadása kezdetén, az aggódó kedélyek megnyugtatlása végett fölémlít, hogy részéről mindent elkövetni kész, miszerint B-Gyarmat fejlődési létfeltételeitől megne fosztassák. Hogy itt ő excaja vármegyei székhely tapintatlanul megbolygatott kérdést érte, az több mint világos.

Jól mondá tehát bucsuszózatul városbíránk, hogy az isteni Gondviselés a senior gróf ur a nulgát családjá, városunk, vármegyénk s a Haza javára az emberi kor legvégső határáig jó erő és egészségben éltesse!

Surány, 1890. april 16-án.

Kedves szerkesztője és barátom! - A Székhely - kérdés ügyben enged, hogy a vidék véleményét és hangulatát én részéről is becses lapodban tolmácsolhassam.

A "Nógrádi Lapok" 15-ik számában "Vármegyei székhely kérdése" cím alatt megjelent cikk azon mozgalommal foglalkozik, mely a megyei székhelynek Losoncra leendő átteleve végett indítatlott meg, és foglalkozik azon meghívóval, melyet az e hó 28-án Losoncon tartandó értekezlet összehívására Török Zoltán és Szakall Ferencz urak kibocsátottak.

Megvallom, nem helyesem a nevezett közlemény részben ugyan tréfás, részben pedig ha nem is sértő, de mindenesetre túlzásnak hangzik.

A kik e mozgalmat megindították, azok komoly férfiak, s a mit cselekszenek, leszik azt komoly elhatározás és meggyőződéssel. Ezeknek ténykedését kismányunk nem szabad, elbizakodunknak pedig legkevésbé.

Hogy a 28-iki losonci értekezlet egybehívására kibocsátott meghívó alulról miért látják elkerülniöknek innar az időt arra? Hogy Nógrád vármegyei székhelyének Losoncra való áthelyezése tekintetében a döntő lépés megtételesek, azt magunknak megmagyarázni nehéz, de nem lehetetlen.

Nógrádmegyében több népesedési, közigazgatási, közlekedésügyi, kulturális és egyéb tekintetben alig történt nevezetesebb változás; ez tehát nem magyarázza meg. Történt azonban változás befolyások egyének állásában és egymáshoz való viszonyában. Gondolható, például hogy gróf Gyürky Ábrahám ő excellenciájára mint főispán, a székhely kérdést lehetőleg mellőzni, kívánta volna, mint a losonci kerület jövőendő képviselője ellenben annak befolyások szívvágya lesz.

Az úgy keresztőlhatlításának ideje igazán nem a közügy szükségképeni követelményére van alapítva, hanem jóformán az egyéni sympathia és antipathia erős befolyására.

Hogy különösen Török Zoltán úr Losoncra volt képviselője, jelenleg egyakaratlanul megválasztott polgármestere szívvel lélekkel buzgólkodik városának érdekében, az természetes, és akár lesz a székhelyáttétel ügyben terékenysége eredménye akár nem, az hogy őt polgármesterének megnyerhetle, Losoncra minthig igazán nyereség marad, mert régi barátunk Török Zoltán úr végzetlenül terékeny kitartó és ügyes.

Mi, kik a régi székhely megváltoztatását nem óhajtuk, természetesen jobb szeretők volna ha ezen versengés, melyből a megyére üdv egyáltalán nem fakad, elmarad egészen. Teendünk most az, hogy felkérjük Nógrádmegye bizottságának összes tagjait: ragaszkodjanak a tényleges állapotokhoz, a székhelyhez, mely eddig sem észszerűtlennék, sem károsnak nem bizonyult, melyet Nógrád történelme szentesített. E megye jelenlegi székhelye legyen örök tanúsága Nógrád legtekesebb fia hazafias áldozatkészségének. Becsüljük meg abban mi utódok őseink emlékeit.

Kérjük továbbá a megyebizottság tagjait, ne engedjenek tért ez ügyben elfogultság vagy előítéletnek, ne hagyják magukat vezetni egyéni hajlam vagy pártizáskodás által, hanem mérlegeljek az okok nyomosságát pro et contra az összes megye érdekében.

Igaz, Balassa-Gyarmat nyugat felé a megye szélén fekszik, hanem dél, kelet és éjszaknak meglehetősen egyenletes távolságban van e megye népesebb községeihez. B-Gyarmatról például majdnem egy idő alatt lehet érni a végpontokhoz, Rétságon át Verőceze, Sziráknak Heredre, Tarján, Terenne, Fülel Losoncra. Csak ez utóbbitól van éjszak felé még pár órányi távolság a határig. Menyivel tavolabbi fekszik aztán Losonczhoz Sziráknak Heréd, Rétság Verőceze?

Az átlagos távolság mindenesetre B-Gyarmat mellett szól.

B-Gyarmatnak közlekedési útjai mindenfelé kitünők; a hol hiányzott az út, Beske Vanyarcz irányában, most építették ki. A közigazgatás gyors intézkedését

minden járás székhelyével távira összeállítását biztosítja.

Losoncznak, — bár ez nem épen saját érdeme, — nem csak a földi, de a sziraki járás egy kis részével is könnyű közlekedése van a vasut által; de hát a távolság végett ez csak jó módú embernek előny. Szegény ember ha megyénél, törvényszéknél, ügyes bájos dolgait végi, ha jóva van meg korcsiján, ha nincs, meggyalog, de meggy olesón, szegény embernek a hosszú vasutazás akármiylen olesó ár mellett is drága dolog.

Losoncz és Vidékének van erős kézmű és gyár-ipara, van vasútja, állandón ott állomásozó ezrede, vannak kitünő állami tanintézetek, és vannak országra szóló vasutai. Ezek anyagi és szellemi fejlődését biztosították addig, és biztosítják a jövőben is.

Balassa-Gyarmatnak van becsületes ügykező népe, mindenfelé jó országlója, honvédsége, elemi és polgári iskolája; fekvésénél fogva azonban iparvállalattal nincsenek. Talaja homokos, vasutját pedig óriási áldozatkészséggel is csak lassan bírja kivívni, az indolentia és gatló szükkeblőség, hogy ne mondjam rosszakarat, ellenében. Es Balassa-Gyarmat még is megel, sőt ha lassan is, de határozottan fejlődik, csupán, mert a megye székhelye itt van, s így központi tisztikara, a törvényszék és pénzügyigazgatóság valamint segédsejelyzete itt lakik és itt fogyaszt. Ha ezt elvonnák Gyarmatról, igazán megfosztatnák legfőbb életlő elemétől. De nem csak Gyarmat létének tönkre, hanem köröskörül egész vidéke is. Ma Gyarmaton minden életlő és háztartási cikk, úgy tűzőolaj, értékesíthető, a közeli községek jó részt Gyarmattól élnek, mert az összes tisztviselőség fogyasztó. Ezen tisztviselőségnek áttétele egyeztette tönkrelelenné a várost és vidékét, melynek legfőbb keresetforrása.

Ezenfelül Gyarmat vidéke jórészt bortermelő volt, a filloxa pusztítása azonban jövedelmének nagy részétlő megfosztotta. Losonczot és vidékét, miután szőleje vagy épen nincs, vagy csak kismértvűleg, ilyen calamitás nem érhetle.

De hát ezen megye akarhatná-e egyes város érdekében kifosztani B-Gyarmatot és vidékét? melyről a természetet ugyis kevéssé gondoskodott. Nem, ezerszer nem! Mi egy megye, egy hazának fia nem lehetünk annyira önzők, hogy mindegy egymás szívveréséből akarjunk táplálkozni, a létérti közdelem annyira csak ott fajulhat, a hol a miveltetés, az emberi, a polgári összetartozandóság eszméje és tudata hiányzik.

Kívánatos, hogy Magyarországon erős jömozdó városok keletkezzenek, de ez csak is az ipari fejlődés, kereskedelem és miveltetés biztosítja; és mi azt hisszük: Losoncz fejlődésének ezen alapja meg van. Mi örülni fogunk haladásának. E megye összes lakossága kész kulturái és előrelő munkásságában Losonczot a hol csak lehet támogatni. Az azonban sem ez ország, sem e megye, sem egyetlenegy önzetlen hazafi előtt sem lehet kívánatos, hogy midőn Losoncz fejlődésének csak melékes, csak részben eszköze az összes közigazgatási törvénykezési pénzügyi tisztviselőség áttétele, akkor B-Gyarmat és vidéke, melynek ezen tisztviselőség nem csak fejlődési hanem megélhetésének eszköze, létének fentartója ezáltal tönkretelessék.

Élet és halál e világon egymást fölvaltják, de állami, megyei hazafias közélet csak az lehet, ha egymás mellett és nem egymás kárán emeljük mindkét városunkat.

Nem kívánok most tovább érvelni, röviden megjegyzem, hogy a megye székhelye egyedül e célra építetvén, valóban szilárd és észszerű, megér abban a közigazgatási és törvénykezési is. Székháznak kitünő, valószínűs disznók, melyhez hasonlóval kevés megye dicsekedhetlek.

E székházat mindenki kegyelettel fogja megéynének megtartani, aki résztvevő a nemzeti ujjaszkedés halmának évében 1861-ben, az itt lefolyt ténykedéseknél, midőn még a szűzes hazafiasz erős lüktetése dagasztotta e megye flainak szívét.

Tisztelt megyebizottsági tag és társaim, ne engedjék önök Gyarmatot megfosztani a megye székházától, a közigazgatási, törvénykezési, pénzügyi központtól; hanem segítsenek vállaltva, hogy Gyarmatnak is legyen vasútja és legyen iskolája, melyből a felsőbb tanintézetekbe átélpi lehessen. Es legyen Gyarmat nagy vidékének kincse, a közsén, a vasut által értékesíthető. Ezt indíciálja a hazafiasz! Ezt táve, cselekszenek az ország, a megye érdekében.

Losonci honfittársainkat pedig kérjük, vegyék le napirendről a felvetelt kérdést.

Ne versengjünk önző célokra, hanem versenyezzünk egymással hazafiasz, szeretet és igazságosságban.

Szetter Alfréd.

Losoncz, april 15-én:

Losonczon töltöttem örömmel telt fiatalágomat itt életem át életem delét s arra vagyok utalva, hogy itt haljak meg s így tisztá szívemből óhajtom városom szellemi emelkedését és anyagi jólétét. Rést is vettem a mulban városunk alkottásában és meg sem akarom, hogy jövő emelkedésével B-Gyarmat városa történelmi jogai megsemmisülésével történjen és a megye székhelye roppant anyagi és talán soha sem vissza pótolható áldozatunk árán hozzássák városunkba. Az elsőre nevez, ha B-Gyarmat megörzite okmányait, felmutathatja, hogy azon időben, a mikor a megyeház építésére megtörténtek a felhívások a megyében, az adakozásokra a felhívás fejekében, oly képen irattak alá az adományok, hogy a megyeház B-Gyarmaton épül s ott lesz a megye állandó székhelye. A másodikra nevez, Losoncz képviselő testülete 150,000 frtot ajánlott fel, ha a megyei

székhely Losoncra hozatik el, hol ezen felül tizhold belső telket s a rajta fekvő épületek értékének és utján leendő kifizetését, a mely összeg, megadva fogja az öltöezer forintot. Ha már most hozzá vesszük, hogy a város a pesti hazai lakarek pénzárának jelenben háromszázezer frttal adósa, e két tétellel ki van merítve a város összes vagyon értéke. Éu tehát inkább akorok látni egy tehermentes rendezett tanácsú várost, mint vagyontalan községet megyei székhellyel. Akik ellen nézetben vannak, közszónnel vesszen ha felvilágosítanak. Hogyha a fentebbi kötelezettség és ajánlat teljesíttetni fog, honnan lesznek a rendezett tanácsú város költségei fedezhetők? mert a már most is felemelt pótdadók még magasabbra emelni nem szabad és nem lehet, és a törvény értelmében öt százalékon felül csak iskolai célokra lehetne. Bár tudom, hogy sokan nem fog tetszeni ezen őszinte nyilatkozatom, de engem a jövő fog igazolni, hogy nem tartoztam azok közé, akik meggondolatlanul kivihetetlen dolgokra vállalkoztak.

Felttyko Imre.

A rétsági vasuti értekezlet.

Laszkáry Gyula, br. Andránszky Gábor, Prónay István, Huszár László, Rosenbach Sándor és Illés Ödön, megyebizottsági tagok felhívására a nógrádi járás értekezlet tartott f. hó 13-án Rétságon, melynek tárgyat egy Verőceztől Balassa-Gyarmaton és Szécsényen át Losonczig építendő vicinális vasut terve képezte.

Br. Andránszky Gábor orsz. képviselő társai nevében is ádvözölve az egybegyűlt bizottsági tagokat és községi előjárókat megalakításra hívta fel ez értekezletet, elnökke Szontagh Pál val. b. t. tanácsos, jegyzővé Illés Ödön választattak meg közfelkálással.

Szontagh Pál az elnöki székét elfoglalván, az értekezletet megnyitotta, első szólt fel Laszkáry Gyula s kimerítően távolván a verőceze-losonci vasut vonal előnyeit, mely a megye minden lehető érdekeit kielégítené, négy járást szelne át kezdetül végig mindentűt völgyben haladva, hol sem áthidalás, sem hegy átlórás vagy átmetszésre szükség nincs, a legolcsóbb s legjövődelmesebb lenne, elismeri annak természetességét, hogy Nógrád vármegye belseje s főleg Balassa-Gyarmat oly lázas molósággal kap minden lehető és lehetetlen csak némileg kivételnek látszó vasúthoz, mert ily mostohán, mint a mi megyénk, alig él az országban egy megye is vasut tekintetében, s mert érti, mily életkérdés ez reá. Felhozta, mint szenvedett hajótörést a b-gyarmat-vázi vonal egy a területi nehézségek miatt s ilyen sors fenyegeti ez okból az aszódí vonalat is. Az ipolyság-balassagyarmati vonal kétre fog jönni, mert egy hatalmas társaságnak van reá szüksége, de ezzel csak saját s nem a közönség érdekeit mozdtja elő miután a szobi összeköttetés elejtésével ezt semmivé tette. B-Gyarmat mind ezen vonalakra töle telhetőleg kész volt áldozni s meg van győződve, hogy ha az aszódí vonal, mely halva szülletel gyermek, eltemetett, ez áldozatokat szívesen teszi át a verőceze vonalra. Hogy pedig, midőn ez bekövetkezend, mi egy kész tervvel álljunk elő, ajánlja elfogadásra a következő határozatot:

Miután az, hogy megyénk belső részei és székvárosa Budapesttel valahára összeköttetésbe hozassanak, valódi életkérdésünkkel vált és ezt legelővidebb, legolcsóbb és legjövődelmesebbben a verőceze összeköttetés által érhetjük el, mert az megyénk természetényeit a Dumához vivén, ez által a szobi vasut mellőzése következtében gazdaságoságunk érdekein ejtett csorbát, egyedül volna képes kiközösölni, ezen megczáfolhatatlan igazságtól áthatottan a nógrádi járás értekezlete a Verőceztől-B-Gyarmat és Szécsényen át Losonczig vezető s megyénk minden lehető érdekeit felölő vonalat tűzve zászlójára, ezennel kinyilatkoztatja, hogy ennek létre hozatala érdekében minden töle telhető áldozatot kész megmozni.

Hogy pedig azt mi hamarabb létesíthesse, kebelből egy 12 tagú végrehajtó bizottság választ s ezt az engedély megszerzése, a terv elkészítése s minden e célból szükséges intézkedések megtételével megbizza.

Minthogy ezen óhajtlását a jövő májusi közgyűlésen indítványba hozni óhajta, arra hívja fel a járás megyebizottsági tagjait, hogy attal teljes számban megjelenjenek, és oda hassanak, hogy e mindnyájunk érdekeire kiható vasuti tervet a megye gyűlése által is elfogadtassék.

Szontagh Pál elismeri előnyeit e vonalnak a B-Gyarmat-aszódí vonallal szemben, utal azonban azon személyes ígéretekre, melyeket már az aszódí vonal tervezőinek tett, miután ott egy már megévő tervvel van dolgunk, annak támogatását ígér meg, ha az úgy építetik, hogy a megye anyagi támogatását igénybe nem veszi, így ha most ezt elfogadja, úgy tünhetnék fel, mintha ez által az aszódí vonal megbuktatását akarná elérni, ezt annál szükségesebbnek látja felemlíteni, mint hogy értesült Losoncz vidékének azon mozgalomáról, mely székltva a megye százados tradícióival, a megye székhelyét B-Gyarmatról Losoncra átvinni törekszik. Hiba-

nak tartaná a nógrádi járás részéről, melynek érdeke a székhelyre illetőleg B-Gyarmattal azonos, ha ezen járás arra törekedne, hogy B-Gyarmat vasúti összeköttetéssel megbiúsíttatná. Ezen elvűk ezen székház áthelyezési mozgalmat, melyet merénylőnek tart épűgy a közigazgatási érdekek, mint a megye hagyományai ellen.

Huszar Laszlo. Oszlja Szontagh Pál nézeteit a szék-
belyre nézve s azt képtelenségnek tartja, előadja azon-
ban, hogy ezen volna terv, mely B.-Gyarmatot a Du-
nával kötne össze, sokkal jobban megóvná B.-Gyarmat
érdekét, mint az aszodi vonal, s azért azt hiszi, hogy
minden higgyandó gondolkozó 'b.-gyarmati polgár' szí-
vesebben fog járulni ahhoz, hogy összeköttetés létesül-
jön, ha talán néhány hónappal tovább is kellelne annak
megvalósulására várnia, mert egy vasutat nem máról
holnapra való kitalálással kell lázas sietséggel építeni, de
egy maradandó műnek tekinteni, melynek helyes vagy
helytelen irányát s annak előnyét vagy hátrányát meg
unokáink is megérik.

Miután a jobb a jónak mindig ellensége, felszólítja a járás megyebizottsági tagjait, hogy a verőutca s így a dunai összeköttetéssel ten örökre kizáró asztrói vonal tervét halálraoltottan elenezzék, és az összes megyei érdekeket kielégítő verőutca-b-gyarmat-szécsény-losonczi vonal tervét pártolják és karolják fel melegen, teljes szívegeben osztja és ajánlja elfogadásra Laskáry Gyula indítványát.

Br. Andreánszky Gábor. Figyelemzteti Szontagh Pált arra, hogy a járás összes lakói, ki a megye székhelyének Losoncra helyezését perhorresztják! a szel háborodással vissza utasítják, tesznek a székhely Gyarmaton maradásának legjobb szolgálatot az által, ha a vasúti összeköttelést létrehozhat a nőgrádi járásból B.-Gyarmaton, Szécsényen át Losoncig, mert az által megszűnik a losonczinak egyetlen nyomós érvük t. i. az, hogy most máj nehezen juthatnak a megye székhelyéhez.

Nem lehet az aszódai vonal létrejöttében, s ha ezen terv megbukott, ki volna zarálgalabb egy időre B.-Gyarmatnak minden kitalálása egy közelben létesítendő vasúti összeköttetésre, s helyzete akkor sokkal hátrányosabb lenne a megyei székhely kérdésében, mint az esetben, ha mindjárt kitalálása nyílik egy oly összeköttetés létesítésére, melynek érdekeltége nagyobb és vagyonosabb, melynek építése előcsobb s mely székvárosunkat nemcsak a Dunával köti össze, de egyúttal a megye vasúti központjává tenné, valódi érdek tehát a verőce-összefonásnál s ennek következtében elhárulólunk a vasut tervezőiről azon gyanu, hogy mi B.-Gyarmatnak megérnk székvárosának érdekét nem tartjuk eléggé szem előtt. Pártolói s ajánlja elfogadásra változtatlanul Lasz-
tár indítványát.

Elnök Laszkár Gyula indítványát mint az érte-
kezők egyhangú határozatát kimondja.

Rosenbach Sándor felszólalására a végrehajtó bizottság tagjainak megválasztottak: Huszár László, Prónay István, Laszkáry Gyula, Rosenbach Ödön, Spéri Tivadar, Szencsényi Emil és Joó Sándor.

A végrehajtó bizottság azonnal össze ölvén, meg-
bizta Laszkáry Gyulát és br. Andreánszky Gábor orsz.
törpírelőt, hogy a szükséges lépéseket a concessió elnye-
résére haladéok nélkül megtegyék.

A közigazgatási bizottság félévi jelentése.

(Polystatus.)

A grámsági és gondnoksági ügyeket illetőleg.

A vármegyei árvászek ügyforgalmi és tevékenységi kimutatását II, a losonci árvászekét III – a alatt mellékelve, a kimutatásokban kitüntetett eredményekhez képest az előző időszakokban kitüntetett eredményekhez képest tetemes hátraleköt mutatkozván, a vármegyei árvászekre vonatkozólag kielégítőnek alig mondhatók, ennek indoka az úlnokok között beállott hosszas betelégységben lévően keresendő, biztos reményünk van, hogy a hátraleköt az úlnokok fokozott inaktívassága által le fognak apasztatni.

Az árvaügyek másodikokú elintézésére hivatott felelősségi köldőltőség által a lefolyt félőrvben 26 ügy tárgyalattott s nyert elintéztet, és pedig 5 esetben az első fokú végzés helybenhagyásával, 2 esetben részbeni módosítással, 6 esetben feloldó határozattal, 13 esetben pedig egyéb intézkedéssel.

A pénzügyministerium ügykörét

illető kimutatásokat A. B. C. alatt mellékeljük és ki-
tűntetjük, hogy az 1889. év végeig a hátralék, jelen
felév kezdetéhez képest 29800 forinttal apadt.

A vallás és közoktatási miniszterium ügykörét illető 1888—89 tanévi szabályos kimutatást III. alatt mellékelve tiszteltetljesen jelenthetjük, hogy népoktatásunk állapotában a közelebb lefolyt tíz év előtti adatokat kar. tanfelügyelőnk folyó évi tájékoztatásában foglalt adatokkal egybe hasonlítva több tekintetben örö-

rendetes haladást jelezhetük, mert úgy népszkoláinknak, mint az iskolába járó gyermekeknek ezma is nagyban emelkedet. Ugyanezen évtel folytatában tanintézetek-
int száma 4 kisedővövezet, ugyanennyi iparosta-
nonex iskolával és egy alsó fokú kereskedelmi tanoda-
val is szaporodott, a szekhelyünkön lévő polgári fiú-
iskola egy közép kereskedelmi iskolával tervezett ki-
bővített; ezekhez járul a Losoncon két év előtt ke-
lekezett magán polgári leányiskola, melynek helye-
be most egy női ipar tanműhelyet egybekötendő községi
jellegű polgári leányiskola fog állittatni.

A tanítás eredménye népiskoláinkban, néhány, képzett tanító tartására képtelen – kis körűs kivétellel általában vére jó, különösen pedig örvendezet haladás tapasztalható a magyar nyelv tanításánál, melyre úgy az állami és közési, mint a felekezeti iskolákban is igen nagy súly fektetettük, s ennek folytán a tisztán magyar tannyelvű iskolák száma ma már 209, vagyis 79-ek több, mint 1880-ban volt, – hazafias szellemű neptanítóink és irányban buzdó törekvése a nagymellettegőség elől már ismeretes Nemzeti intézetünk és felvidéki köznevelődési gyűlete által is támogatva legbizalmas reményekre jogosít.

(Folytatás következik.)

A közönség köréből*)

Válassz egy „részrehabilitáltan egyház-felügyelő” írójának

A „Nógrádi Lapok és Honti Híradó” 15. számában „Egy-
esetlegjelölt egyhásfelügyelő” cím alatt, Alarcz alá rejtősten,
ígél aláírással ismeretlen jó akaróm csekély személyiségemmel
átta jónak foglalkozni, feltüntetve sámszenházi egyház felügyelő
bíró minőségében.

É költeményeim azonban alig vettem volna magamnak időt, egy arra csak távolról is reflektáljak: most ismeretlen egyénként hírlapi uton polemizálni szokásaim közt nem tartozik; de egyelőre kelleit mellátnom azon körülmény, hogy a netán félre vezetett közlekedés mindkét fél meghalasztása után, helyes ányban vonva le következtetéseit, a fenn forgo egyben megköszönés illetélt.

Igen is édes Vigil úr, az általam heko:rafált felhívás
szegs torjelmében töltem szármak. — Anakk azon első ráköt
elyet én külelemnyében a megozillótól kezdve megaznítás
szikél idéz, megkapta nem csak azon árthögy, hírlő megemlék-
től, de kapta pasztbóli úr, hívelek kívél, tehát Raga de Hallay
rakon, mint Geduly Henrik úr hívelek kívél a tazi s még me-
lék, is tartozkoss földirtókosságnak a szamvónházi úr, egy-
szobos tartozó hírel is. —

[illegible]

És valóján ma minden egyház felügyelőnek kötelezte a
gyháza árkezelő szövetkezőitől való mindenféle kármék ellen felhívó
leletet, ki feljuttatja egy ismeri, mint én a ki jobban ismert
Bükkjének hazájának örökösét is főbe (ez az utasításokhoz a szöveg)
a meg többiek hitelesnek rövid időn való megmagyarázatát
haja ismét jövel; nem minden protestáns magyar hazájának
házi ismét kötelező-e? Hisz, csak felhívást önmék edes
házi ismét hazájának szövetkezői kötelező-e alá írni

Hogy úgy is, mint a nőgródi volt alecsere ar Kiss urat
nőgródi ev. epeereség leendő legkitünőbb és legelőz papja
szó szerkesztőjűk jövelében, az ne felejtse önnök éber fejt
igil őr, — ez lehet a mi meggyőződésünk, az a mi szabad
karunk kifolyása, ha úgy tetszik — lelkiismeretünk nyilvántar
ásának szabadsága, — vagy talán ön nem hisz a lelkiismeret
szabadságában?

[illegible]

⁹⁾ E rovatban külföldről nem vállalt feladatokat a Szek.

Főúton befolyással, az általános felhívó levél folytatásképe
bizalmasabb hangon is írtam, ha Vigili az megengedi. Azon-
Vigili az – közben legyen szabad kérdésen – talán olyan
a levélírók szentegényéről? Ha igen, tudja meg azt is, hogyha
levél csak birtokában van, úgy akkor ön tiltott módon
benézve az én engedelmeimről. Át-az írtam, de a címzett bírá-
felhatárolásának sokat jutott annak birtokába. — Azért a te-
közvetlenül jó lesz nem dicsőíteni.

[illegible][illegible]

Most már csak addig preszunkam tartozd kérdésnek, melyek minden csejtr-vagyon kérdése kiema megoldása — a logika szabályai szerinte — elobb szponkhatók egy olygynél, kiték a kiték-anya, is mariora a hálónak a volt nógdról alperes dr novén vagyon elöngyén talant megülm-rni, mint ha ez egy egészen ismeretlen aszemlyé, jcl-ben Gadaly Minior úral történet, kíröl aóla nemmi rosszat nem mondottam, kérdéze meg csak én phastírtírt hívt, de a kiték nekem bá jellmeté mindig respectuálom — de — nem ismerem oit anyira, e t-kiatetben is Kias úral kevesebk blázdamal volt.

A lit és tehetek arról, hogy egy személyben történhetne a szomszédok és egyházasok is felügyelőjé, meg az országgyűlés neje vagyok. — De hát, hol nyúlhatunk itt részrehajlás, vagy ne lehetne látja, hogy részemről nem Gedejy fienek urat, de Kis István arról partolom? Ama bizalmas leveleim tehát, melyek az jogtalanul felhasznált és bizony, ezen fenebűl körülményekre történik csempénjelése s azaz hogy azt nagyon is megértette a vizsgálókat, a családok immervé, idők dolgaival-dik tehát az az által annyira elfújott részrehajlás:

[illegible][illegible]

Budapest, 1920. aprile 26 1re

(Kolicsdnyi Gyula.

Nógrádvármegye gazdasági egyletének
közgyűlése.

Megyei gazdasági egyesületünk közgyűlést ez idén Lőcsán tartott április 13-án. A közgyűlésen, Lőcsán tavali teljesítményéért nagyon kevés számban vettek részt a tagok. Jelen voltak: Gr. Gyúrkó Ábrahám egykori elnök, Sztöröczky János elnök alelnök, Mr. Baratta Alajos, Beniczky Árpád, Havas Gyula, Komjáthy Árpád, Kovács Ferencz, Keszler Gyula, Morász Antal, Nálassy Béla, Farkó Zoltán, Zacher Vilmos, Zampory István, Csörög

[illegible]

A közgyűlés elhatározta, hogy a b-gyarmati művelődési
központot lakást építtesse.

A főellenőrzési miniszter 428 kg szénkegelyt adott engedély
szerint a gyarmati művelődési központnak. A gyarmati községi
belsőbiztonsági bizottság a szénkegely engedélyezését a szénkegely
szállításának ellenőrzésére a gyarmati művelődési központnak
adta meg. A szénkegely engedélyezését a gyarmati művelődési
központnak a gyarmati művelődési központnak adta meg.

A főellenőrzési miniszter 428 kg szénkegelyt adott engedély
szerint a gyarmati művelődési központnak. A gyarmati községi
belsőbiztonsági bizottság a szénkegely engedélyezését a szénkegely
szállításának ellenőrzésére a gyarmati művelődési központnak
adta meg. A szénkegely engedélyezését a gyarmati művelődési
központnak a gyarmati művelődési központnak adta meg.

A főellenőrzési miniszter 428 kg szénkegelyt adott engedély
szerint a gyarmati művelődési központnak. A gyarmati községi
belsőbiztonsági bizottság a szénkegely engedélyezését a szénkegely
szállításának ellenőrzésére a gyarmati művelődési központnak
adta meg. A szénkegely engedélyezését a gyarmati művelődési
központnak a gyarmati művelődési központnak adta meg.

